

Openbare
Daltonschool
Aldoende

Anti-Pestprotocol

november 2018

Inhoud

Inleiding	3
Risicofactoren	5
Wat werkt tegen pesten?	5
Interventies: De schoolbrede aanpak	9
Leerlingvolgsysteem	11

Inleiding

Het anti-pestprotocol heeft als doel ervoor te zorgen dat alle kinderen op **openbare daltonschool** Aldoende zich veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. De sfeer waarin een kind opgroeit is van groot belang. Een goede sfeer wordt gekenmerkt door een vriendelijk en veilig klimaat, met orde en regelmaat. Door elkaar te steunen en te respecteren worden alle kinderen in de gelegenheid gesteld om met plezier naar school te gaan. Door regels en afspraken zichtbaar te maken voor team, ouders/verzorgers en kinderen zijn deze voor een ieder duidelijk. Als zich ongewenste situaties voordoen, kunnen zij elkaar aanspreken op deze regels en afspraken. Ondanks alle maatregelen komt pesten helaas voor op iedere school, zo ook op Aldoende.

Binnen de school is onze directeur **Els Ramaekers de anti-pest coördinator**. Bij haar kunnen kinderen, ouders en personeel terecht om signalen en/of problemen rondom pesten te bespreken. Signalen worden -altijd- serieus genomen. Indien nodig zet de directeur het anti-pestprotocol in gang en worden betrokken partijen geïnformeerd.

Indien problemen rondom pesten, zelfs na de inzet van het anti-pestprotocol en inspanningen van school en alle betrokkenen niet verdwijnen, kunnen ouders overgaan tot het indienen van een klacht. Hierbij kunnen zij gebruik maken van de ondersteuning van de vertrouwenspersonen. *De **vertrouwenspersonen** binnen de school zijn **Fiona Boulton** en **Els Vereecken**.*

Daarnaast is er een werkgroep binnen de school aanwezig die het sociaal-emotionele gedeelte van het onderwijs op zich neemt. Daar valt het pestbeleid ook onder. Zij zullen hier naar blijven kijken en het verbeteren/aanpassen waar nodig.

In dit protocol wordt aangegeven hoe door het personeel aandacht wordt besteed aan preventie en interventie bij pestgedrag.

Wat is pesten?

Pesten is een vorm van agressie. Het gebeurt altijd binnen een groep en kan al op een jonge leeftijd beginnen. Pesten is anders dan plagen. Bij plagen is er sprake van een incident, waarbij de plager en geplaagde gelijk aan elkaar zijn en het geplaagde kind zich kan verweren. Bij pesten is dit niet het geval. Hierbij zijn de pester en de gepeste niet gelijk aan elkaar en heeft het gepeste kind moeite zichzelf te verdedigen.

Pesten is een terugkerend en continu proces. Hoe langer het duurt, hoe ernstiger de gevolgen zijn van het pesten; zowel voor het pestende als voor het gepeste kind. Pesten uit zich in verschillende vormen: fysiek, verbaal, relationeel en materieel.

Pesten kan erg schadelijk zijn voor de gezondheid en voor het gedrag van kinderen die ermee te maken krijgen.

Gepeste kinderen worden ongerust en kunnen zich bang, alleen of machteloos voelen. Hoofdpijn, buikpijn of slecht slapen zijn mogelijk aanwijzingen dat het kind zich zorgen maakt over pesten op school. Vaak hebben gepeste kinderen weinig zin om naar school te gaan. Wanneer ze het moeilijk vinden om erover te praten, kunnen ze andere redenen verzinnen om niet naar school te willen.

Op de lange termijn kan pesten leiden tot het hebben van weinig zelfvertrouwen en het verlies van eigenwaarde. Ernstige langdurige pesterijen kunnen tot psychosomatische symptomen leiden (lichamelijke klachten door psychische spanningen). Kinderen kunnen ernstige aandoeningen ontwikkelen, zoals angst, depressie en in zeer ernstige gevallen het hebben van zelfmoordgedachten.

Kinderen die op jonge leeftijd gepest worden, kunnen eerder gevoelens van eenzaamheid krijgen en school vermijdend gedrag vertonen dan kinderen die niet op jonge leeftijd gepest worden. Pesten op school kan schoolprestaties ondermijnen en het wordt geassocieerd met delinquent gedrag op oudere leeftijd.

Al met al heeft pesten een zeer negatieve invloed op de ontwikkeling van het kind en kan het ernstige gevolgen hebben op oudere leeftijd. Zeker op jonge leeftijd hebben pesten en sociale netwerken veel invloed op hoe het kind zich verder ontwikkelt. Daarom is het van belang om pesten al in het begin van de basisschool in kaart te brengen en tegen te gaan.

Risicofactoren

Bij het ontstaan van pesten spelen risicofactoren een rol die onder andere kunnen liggen in het kind zelf en in de omgeving. Voor de preventie en interventie is het belangrijk om deze kenmerken te signaleren. Op Aldoende zijn we bekend met deze risicofactoren: te weten slachtofferkenmerken, daderkenmerken en omgevingskenmerken.

Wat werkt tegen pesten?

Om deze vraag te beantwoorden is meer onderzoek nodig. Voorlopig zijn enkele conclusies te trekken.

Wereldwijd bestaan veel methodes en interventies die gericht zijn op het voorkomen of terugdringen van pesten. Deze worden voornamelijk binnen scholen uitgevoerd. Het onderzoek dat is gedaan naar deze methodes en anti-pestprogramma's geeft tegenstrijdige resultaten. Interventies om pesten te voorkomen of terug te dringen kunnen gericht zijn op de school, de klas of op individuele leerlingen. Wanneer interventies op deze drie niveaus gecombineerd worden, is er sprake van een schoolbrede aanpak.

Onderzoek lijkt aan te tonen dat anti-pestprogramma's het meest effectief zijn wanneer ze gebruik maken van een schoolbrede aanpak. Verder zijn er aanwijzingen dat interventies effectiever zijn wanneer meerdere systemen rond het kind worden betrokken, zoals de schoolomgeving, thuisomgeving en leeftijdsgenoten. Individuele interventies en maatregelen lijken niet of minder effectief te zijn, of in sommige gevallen het pesten te verergeren.

Toch zijn niet alle onderzoeken eenduidig over de effectiviteit van anti-pestprogramma's. Meerdere onderzoeken vinden maar een klein effect van anti-pestprogramma's op het verminderen en voorkomen van pesten op scholen.

Wel zijn er een aantal aanwijzingen gevonden voor bestanddelen die mogelijk werkzaam zijn.

Werkzame onderdelen zijn:

- Goed schoolklimaat;
- Toezicht op het schoolplein;
- Disciplinerende methoden;
- Training voor het team omtrent pesten;
- Teams van leerkrachten, leerlingen en eventueel andere professionals die samenwerken;
- Informatie en trainingen voor ouders;
- Klassikale regels tegen pesten;
- Schoolbrede bijeenkomsten over pesten;
- Monitoren en evalueren;
- Aandacht voor slachtoffers en pesters.

Preventie

Bij ons op school wordt preventief te werk gegaan bij pesten. Wij doen er alles aan om pesten te voorkomen. Samen met de kinderen zijn er 5 schoolregels opgesteld die zichtbaar zijn in de klas en de overige ruimtes in de school. Deze regels hebben tot doel kinderen continu erop te wijzen dat wij samen zorg dragen voor elkaar en de spullen in school.

De 5 regels: Bij ons op school...

- letten wij op ons taalgebruik;
- lopen wij rustig;
- luisteren wij;
- zijn wij zuinig op ons materiaal;
- zijn wij aardig voor elkaar.

Naast de 5 schoolregels zijn er meer regels en afspraken die gelden en waar we met de kinderen aan werken.

Afspraken vanaf de onderbouw

- Ik behandel anderen, zoals ik zelf behandeld wil worden
- Ik doe vriendelijk en help waar ik kan
- Ik ben voorzichtig met spullen van mijzelf en die van iemand anders
- Wij spelen zoveel mogelijk met elkaar.

Afspraken voor de middenbouw en bovenbouw

- We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden
- We hebben respect voor elkaar en lachen elkaar niet uit
- We slaan en schoppen elkaar niet maar laten elkaar met rust
- Als we ruzie hebben, proberen we dat uit te praten
- We sluiten elkaar niet buiten, want we vinden dat ieder kind mee mag doen
- Spullen van een ander pakken we niet af en maken we niet kapot
- We roddelen niet over elkaar en zeggen geen lelijke dingen over hoe iemand eruit ziet
- We behandelen elkaar zoals we zelf behandeld willen worden

Kortom: we pesten elkaar niet

- Deze regels gelden niet alleen op school, maar ook daarbuiten
- Als iemand wordt gepest, houden we dat niet geheim
- We vertellen het aan de leerkracht of aan een volwassene thuis, en dat is geen klikken.

Als de leerkracht signalen opvangt van pestgedrag wordt direct met de groep of individueel met kinderen gesproken. Bij de bespreking wordt rekening gehouden met de leeftijd van de kinderen. De leerkracht kan er ook voor kiezen het onderwerp van het pestgedrag te verwerken in diverse lessen in de klas.

De school beschikt over de methode Sociale Talenten voor de groepen 3 tot en met 8 en KO sociaal-emotioneel voor de groepen 1 en 2. Daarnaast wordt de sociale-emotionele ontwikkeling bijgehouden door middel van het leerlingvolgsysteem **“Zien”**. De resultaten daarvan worden besproken met de intern begeleiders.

Het professionele team van Aldoende zet zich in om een goed pedagogisch klimaat in elke klas neer te zetten. Er zijn altijd meerdere leerkrachten aanwezig als er buiten wordt gespeeld. De sociale veiligheid wordt gewaarborgd door zowel het team als externe professionals, waaronder een ouder-kind adviseur en ortho-pedagoog.

Hieronder volgt een opsomming van activiteiten die leerkrachten inzetten ter bevordering van een goed groepsklimaat;

Algemeen, in elke groep

- de gouden weken bij aanvang van het schooljaar, waarin heel veel aandacht is voor groepsvormende activiteiten
- de stop is stop methode
- bespreken van de schoolregels met de kinderen
- het voeren van kindgesprekken
- sociale en andere thema's bespreken in de groep
- regelmatig samen spelletjes doen
- gesprekken in de klas aan de hand van situaties en voorvallen
- de omgangsregels centraal stellen
- positief (sportief) gedrag belonen
- groepsvormende activiteiten structureel aanbieden
- pestgedrag bespreken en duidelijk maken dat er niet wordt gepest
- de kinderen leren hoe ze conflicten kunnen oplossen
- duidelijk maken wat geaccepteerd gedrag is
- samen met de klas regels opstellen en regelmatig evalueren
- groepswerk
- uitleggen wat **klikken** is en welke dingen verteld **moeten** worden
- spellen inzetten die gaan over gedrag en emoties
- rollenspel inzetten om situaties emoties en reacties te bespreken

Horend bij Dalton

- maatjeswerk, structureel ingepland in alle groepen
- werken met maatjes groepen
- werken met ik-doelen als leidraad voor sociale situaties
- samen klusjes doen
- tafelgroepjes die wisselen
- structurele inzet van coöperatieve werkvormen
- samenwerken aanleren en de kinderen leren dat ze met iedereen kunnen samenwerken
- eigen verantwoordelijkheid als ontwikkelpunt
- we zijn verantwoordelijk voor elkaar
- samenwerkopdrachten op de weektaak inplannen
- zelfredzaamheid aanleren
- reflecteren op gebeurtenissen

Groepspecifiek

- binnen thema's werken aan sociaal emotioneel gedrag, troosten, grenzen stellen, oplossen
- sociale talenten inzetten en na buiten spelen evalueren
- ruzie oplossen voordoen met behulp van handpoppen, naspelen
- check-in methode gebruiken tijdens de bordsessies
- werken met sociale doelen op het doelenbord
- hoekenwerk in de weektaak
- deelname aan de week van de mediawijsheid

Incidenteel

- zonnetje van de week
- complimentenbal
- filosofie/mindfulness
- sociogram afnemen

Leerkrachten

- "babbelspel" in groepen 1,2 3
- in alle groepen werken we met het programma "Lentekriebels", waarin alle thema's rondom relationele en seksuele vorming aan bod komen
- veilig pedagogisch klimaat staat regelmatig op de team agenda
- er is een werkgroep sociaal-emotioneel
- organiseren van leerlingbesprekingen
- groepsbesprekingen tussen leerkrachten en IB-ers
- twee keer per jaar vullen teamleden en kinderen de lijsten van het volgsysteem "Zien" in. Samen met de IB-ers worden eventuele vervolgstappen besproken.
- methode sociale talenten is aanwezig als bronnenboek
- omgekeerde 10 minutengesprekken
- observaties door team en/of externen
- inzetten van sociaal emotionele observatielijsten
- investeren in goede band met de kinderen
- zero tolerance bij onaardig gedrag
- goede voorbeeld geven
- kinderen leren te verwoorden wat ze niet leuk vinden
- alert zijn op gedragsveranderingen bij kinderen, bijvoorbeeld neerslachtig of boos

De rol van ouders

Ouders hebben een belangrijke rol als het gaat om het opvangen van signalen van pesten, zowel bij eigen kinderen als zij gepest worden/zelf pesten, als bij verhalen over anderen die gepest worden/pesten. Het is erg belangrijk dat er thuis over gesproken kan worden, dat kinderen zich gesteund voelen en dat ouders zich bewust zijn van het principe van hoor en wederhoor (een verhaal heeft altijd meerdere kanten, direct een beschuldiging uiten lost meestal niets op). Het is daarom belangrijk dat ouders contact zoeken met school, zodat we samen, in het belang van het kind, kunnen zoeken naar een constructieve oplossing. We willen graag dat ouders in eerste instantie naar de groepsleerkracht van hun kind gaan.

Sites met informatie

<http://www.digitaalpesten.nl/>
<http://www.pestweb.nl/>
<https://www.mediawijsheid.nl/>

Interventies: De schoolbrede aanpak

Interventies om pesten te voorkomen of terug te dringen kunnen gericht zijn op de school, de klas of op individuele leerlingen. Wanneer interventies op al deze drie niveaus gecombineerd worden, is er sprake van een schoolbrede aanpak. Onderzoek lijkt aan te tonen dat anti-pestprogramma's het meest effectief zijn wanneer ze gebruik maken van een schoolbrede aanpak. Verder zijn er aanwijzingen dat interventies effectiever zijn wanneer meerdere systemen rond het kind worden betrokken, zoals de schoolomgeving, thuisomgeving en leeftijdsgenoten. Individuele interventies en maatregelen lijken niet of minder effectief te zijn, of in sommige gevallen het pesten te verergeren.

In Nederland wordt de schoolbrede aanpak, waarbij interventies op meerdere niveaus gecombineerd worden, ook wel een vijfsporenaanpak genoemd. Een recente primaire studie concludeert dat de schoolbrede aanpak het meest effectief is in het verminderen van pesten op scholen. Binnen de schoolbrede aanpak wordt pesten als een systemisch probleem gezien dat niet op te lossen valt met één enkele interventie op één enkel niveau. Daarom worden in de schoolbrede aanpak interventies op het individuele, klassikale en schoolniveau gecombineerd ingezet.

Vijfsporenaanpak

Op Aldoende werken we met de Vijfsporenaanpak. Dit is een aanpak die van toepassing is op alle leeftijden en alle klassen. Deze aanpak is gericht op verschillende partijen die betrokken zijn bij pesten: het gepeste kind, de pester, de ouders, de klasgenoten en de school, en is verdeeld in 5 stappen.

Vijfsporenaanpak

De stappen:

- Steun bieden aan het kind dat gepest wordt.
- Steun bieden aan het kind dat pest.
- De ouders van het gepeste en pestende kind informeren en steunen
- De middengroep (de rest van de klas) betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem
- De verantwoordelijkheid van de school

Stap 1: Steun bieden aan het kind dat gepest wordt:

- Naar het kind luisteren en zijn probleem serieus nemen.
- Met het kind overleggen over mogelijke oplossingen.
- Samen met het kind werken aan oplossingen.

- Indien nodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining om weerbaar te worden.
- Zorgen voor follow-up gesprekken.

Stap 2: Steun bieden aan het kind dat pest:

- Met het kind bespreken wat pesten voor een ander betekent.
- Het kind helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere kinderen.
- Indien nodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een training.
- Het kind helpen om zich aan regels en afspraken te houden.
- Zorgen dat het kind zich veilig voelt; uitleggen wat jij als leerkracht gaat doen om het pesten te stoppen.
- Stel grenzen en verbind daar consequenties aan.
- Zorgen voor follow-up gesprekken.

Stap 3: De ouders van het gepeste en van het pestende kind worden geïnformeerd en gesteund.

Is de ontstane situatie voor de school ernstig, dan worden de ouders direct ingelicht. De leerkracht neemt dit besluit samen met de intern begeleider.

- Ouders die zich zorgen maken over pesten serieus nemen.
- Ouders op de hoogte houden van peestsituaties.
- Informatie en advies geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt.
- In samenwerking tussen school en ouders het pestprobleem aanpakken. Zowel op school als vanuit de thuissituatie.
- Zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige ondersteuning.
- Zorgen dat de ouders van het kind dat pest het probleem serieus nemen en meewerken aan de oplossing ervan.

Stap 4: De middengroep (de rest van de klas) betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem:

- Met de kinderen praten over pesten en over hun eigen rol daarbij.
- Met de kinderen overleggen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen.
- Samen met de kinderen werken aan oplossingen, waarbij ze zelf een actieve rol spelen.

Stap 5: Consequenties

Aldoende streeft ernaar een school te zijn waar kinderen zich veilig voelen en waar ze plezier kunnen beleven. Er is geen ruimte voor pesten. Om pestgedrag tegen te gaan kan preventief worden gehandeld. Als er al sprake is van pesten kan een interventie plaatsvinden om het pestgedrag te stoppen. Indien dit allemaal geen effect heeft, worden er maatregelen getroffen. Zoals eerder aan de orde gebracht, wordt er een gesprek gevoerd met de daders, slachtoffers en ouders. Er wordt geprobeerd om binnen de school het probleem op te lossen. Houdt dit probleem aan, dan wordt samen met ouders, leerkracht, intern begeleider en directeur geprobeerd om alsnog tot een oplossing te komen. Mocht ook dit geen effect

hebben dan kan Aldoende overgaan tot schorsing en/of verwijdering van de leerling die pest. Bij schorsing hebben we het over een tijdelijke maatregel. Dat kan betekenen schorsing uit de klas voor 1 of meerdere dagen, maar ook schorsing van school.

Bij verwijderen spreken we van een definitieve maatregel, dan gaat het over verwijdering van school.

Bij schorsing of verwijdering van school is ons bestuur Staij betrokken. De school neemt deze maatregelen altijd in overleg met het bestuur en de correspondentie vindt vervolgens plaats vanuit het bestuur.

Leerlingvolgsysteem

Op Aldoende zijn er twee methoden aanwezig waar leerkrachten gebruik van maken, soms als naslagwerk en soms om er lessen uit te nemen. Het gaat om Sociale talenten en de methode voor de onderbouw Ko.

Daarnaast maken we gebruik van het leerlingvolgsysteem Zien voor de sociaal-emotionele ontwikkeling, in alle groepen.

Sociale Talenten:

De methode 'Kinderen en hun sociale talenten' stelt sociaal competent gedrag centraal: sociale kennis, vaardigheden en houding. Voor ieder leerjaar zijn er twintig lessen waarmee de groep steeds twee weken vooruit kan. Elke les heeft een vaste opbouw. De lessen geven ook handreikingen voor differentiatie tijdens de les en voor oefening in echte situaties buiten de les. Elke les gaat over één van de acht categorieën: ervaringen delen, aardig doen, samen werken en spelen, een taak uitvoeren, jezelf presenteren, een keuze maken, opkomen voor jezelf en omgaan met ruzie.

Ik en Ko:

'Ik & Ko' is een totaalprogramma met VVE stempel voor kleutergroepen. Het hoofddoel van 'Ik & Ko' is het vergroten van de Nederlandse taalvaardigheid. Daarnaast komen beginnende gecijferdheid en sociaal-emotionele ontwikkeling expliciet aan bod. Allemaal binnen de context van aansprekende thema's, waarin de knuffelpop Ko een belangrijke rol speelt. Taal leren is een sociaal proces en wat rekenen en sociale vaardigheden betreft, kunnen kinderen veel van elkaar leren. De activiteiten in 'Ik & Ko' bieden daarom veel mogelijkheden voor zowel leerkracht-leerling interactie als interactie tussen de leerlingen onderling. De helft van de activiteiten vindt plaats in kleine groepjes waarin de kinderen vaak samenwerken, zodat interactie al min of meer vanzelf op gang komt. Daarnaast zijn er bij de activiteiten in de kleine groep suggesties opgenomen voor het stimuleren van de onderlinge interactie. Met deze suggesties kun je effectief inspelen op het ontwikkelingsstadium waarin het kind zich bevindt.

Zien

Met ZIEN zetten we het sociaal-emotioneel functioneren van kinderen van groep 1 t/m groep 8 systematisch op de kaart. ZIEN kan preventief gebruikt worden als bronnenboek om de sociale vaardigheden te oefenen. Maar het kan ook curatief gebruikt worden. Na

observatie en het invullen van de lijsten geeft het inzicht in de eventuele ondersteuningsvragen op het gebied van het sociaal-emotioneel functioneren en helpt de leerkracht om het gedrag van het kind beter te begrijpen. Indien nodig kunnen leerkracht en leerling aan de slag met de concrete handelingsuggesties die het systeem biedt. Hierbij kan de leerkracht de eventuele sterke kanten van een kind benutten, want ook hierin geeft ZIEN inzicht. Zo wordt de sociaal-emotionele ontwikkeling bevorderd. De leerlingvragenlijsten zijn een aanvulling om het gedrag van een leerling in kaart te kunnen brengen. De kinderen van de groepen 5-8 vullen twee keer per jaar deze digitale vragenlijsten in.

ZIEN hanteert zeven dimensies. Twee graadmeters die een signaalfunctie hebben: Welbevinden en Betrokkenheid, en vijf vaardigheidsdimensies die relevante informatie geven over de ontwikkelbehoeften van een leerling op sociaal-emotioneel gebied.

